

Iz dela Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije

Pobuda za pospešitev obravnave vlog in zahtevkov v okviru intervencij Strateškega načrta 2023–2027

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije opozarja na prepočasno obravnavo vlog, zahtevkov in sprememb obveznosti pri posameznih intervencijah in javnih razpisih z naslova Strateškega načrta 2023–2027. Dolgotrajni postopki povzročajo negotovost upravičencev, otežujejo načrtovanje financiranja in izvajanje naložb ter podaljšujejo čas do izplačila sredstev.

Posebej problematična je obravnava vlog pri intervenciji IRP29 – Naložbe v hleve za govedo. Razpis se je zaključil 30. 9. 2025 in je bil razdeljen na štiri sklope. Za prvi in drugi sklop so bile odločbe že izdane, za tretji in četrti sklop pa po informacijah s terena še niso bili izdani niti pozivi za dopolnitev

vlog. Pri tem se pojavljajo vprašanja glede vrstnega reda obravnave, saj se obravnavajo tudi nekateri razpisi, ki so bili zaključeni pozneje. Zaradi zamud številne kmetije ne morejo pridobiti kreditov Slovenskega regionalnega razvojnega sklada in začeti izvedbe načrtovanih investicij.

Predolgo traja tudi obravnava zahtevkov pri drugih intervencijah. Pri javnem razpisu IRP21 so zahtevki, oddani v drugi polovici leta 2025, na obravnavo in poziv k dopolnitvi čakali tudi do pet mesecev, številni pa so bili izplačani šele v letu 2026. Prav tako zahtevki za intervenciji IRP02 in IRP21, vloženi od februarja 2026 dalje, še niso bili rešeni oziroma izplačani.

Dodatne zamude povzročajo postopki odobravanja sprememb obveznosti in investicij, ki so pogosto pogoj za oddajo ali nadaljnjo obravnavo zahtevkov. Postopek se podaljšuje zaradi čakanja na odobritev spremembe in njene ureditve v aplikaciji, pri čemer zahtevka do zaključka postopka ni mogoče oddati oziroma obravnavati. Težave povzročajo tudi napake v aplikaciji za vnos vlog, zaradi katerih prihaja do dodatnih zamikov pri oddaji zahtevkov.

KGZS predlaga prednostno obravnavo tretjega in četrtega sklopa IRP29 – Naložbe v hleve za govedo, pospešitev obravnave zahtevkov za intervenciji IRP02 in IRP21, hitrejšo obravnavo sprememb obveznosti in investicij ter učin-

kovitejše odpravljanje težav v aplikaciji. Hkrati KGZS predlaga tudi redno obveščanje upravičencev in Javne službe kmetijskega svetovanja o predvidenih rokih obravnave vlog, zahtevkov in izplačil.

Glede na navedeno KGZS poziva Ministrstvo za kmetijstvo, da skupaj z Agencijo RS za kmetijske trge in razvoj podeželja preveri razloge za zastoje ter zagotovi pospešitev obravnave vlog in zahtevkov. Postopki naj se pospešijo predvsem tam, kjer dolgotrajna obravnava neposredno preprečuje začetek izvedbe naložb, oddajo zahtevkov ali pravočasno izplačilo sredstev.

Zmanjšanje onesnaženosti pašnikov in travnikov s plastenkami in pločevinkami

Gabrijela Salobir, KGZS

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije je na Ministrstvo za okolje in prostor podala pobudo za čimprejšnjo vzpostavitev izplačila kavcij ob vračilu embalaže brez obveznosti nakupa.

Med sezono pohodništva, izletništva in s tem večje obremenitve pašnikov in travnikov s strani turistov je vse več pobud, da bi se po vzoru Avstrije in Hrvaške tudi pri nas čim prej vzpostavil sistem kavcije oz. iz-

plačila denarja ob vračilu plastenk in pločevink. Te predstavljajo problem, saj zavržene na travnikih/pašnikih pridejo v krmo in povzročajo probleme v prehrani živali.

To je tudi sicer obveza, saj Uredba (EU) 2025/40 o embalaži in odpadni embalaži (z vsemi spremembami) določa zakonsko obvezo (1. januar 2029) za vzpostavitev kavcijskega sistema in povračila sredstev končnemu potrošniku brez zaveze nadaljnje nakupa.

Zatiranje ameriškega škržatka

dr. Anka Čebulj, KGZS

Stanje nenadzorovanega širjenja zlate trsne rumenice (ZTR) je še vedno zaskrbljujoče. Pravočasno zatirajmo prenašalca zlate trsne rumenice – ameriškega škržatka. Redno pregledujmo vinograde in bodimo pozorni na znake: sušenje kabrnkov ter pozneje venenje in sušenje grozdov, rumenenje listov pri belih sortah in rdečenje pri rdečih ter zvijanje listnih robov navznoter.

Takoj ko opazimo prve znake, uničimo in odstranimo nadzemni del teh trsov. Dosledno odstranjujmo vse nove poganjke, ki odženejo iz preostankov (spodnjih delov) trsov. Pred novo rastno sezono uničimo in odstranimo tudi spod-

nje dele trsov skupaj s koreninami. Trsi ostanejo okuženi celotno življenjsko dobo. Četudi okuženi les porežemo, se trsi ne bodo pozdravili. Okuženi trsi dajejo slabši pridelek ali sploh ne rodijo in v nekaj letih propadejo.

Učinkovitost insekticidov za zatiranje ameriškega škržatka je zelo odvisna od učinkovitega nanosa, zato velja upoštevati: uporabo v večernih oziroma nočnih urah in ob uporabi močil. S kontaktnimi insekticidi se sme tretirati le v nočnem času, in sicer dve uri po sončnem zahodu in največ dve uri pred sončnim vzhodom. **Insekticidi Asset five, Flora verde in Biotip floral** se ne smejo uporabljati v vročini in na neposredni sončni svetlobi. Ob njihovi uporabi rastline temeljito

Ameriški škržatek je prenašalec zlate trsne rumenice, zato je nujno njegovo zatiranje. (Fotografija: Jože Miklavc).

omočimo tudi na spodnji strani listov, kjer se običajno nahaja ameriški škržatek. Za dobro omočenost rastlin in povečanje učinkovitosti insekticidov se priporočata povečana poraba vode (vsaj 400 l vode/ha) in uporaba močil.

Ni treba vsega nositi sam

Skupnost kot varovalni dejavnik pred izgorelostjo

Dino Manzoni, Družbenomedicinski inštitut ZRC SAZU

Izgorelost lahko razumemo kot posledico dolgotrajnega neravnotežja med zahtevami dela in viri, ki so posamezniku na voljo. Delo na kmetiji pogosto pomeni visoke obremenitve (sezonske špice, dolgi delavniki), stalno odgovornost (živali, pridelki, posojila), finančno in vremensko negotovost ter tanko mejo med delom in zasebnim življenjem. Poseben izziv je tudi socialna izolacija: kmetija je lahko odmaknjena, delo pogosto poteka samostojno, za druženje in počitek pa ostane malo časa.

V takšnih razmerah se izgorelost običajno kaže kot kronična izčrpanost, zmanjšana motivacija za delo in ljudi ter občutek, da kljub veliki naporu opravimo manj. Če takšno stanje traja dlje časa in postane kronično, se lahko povečajo napake pri delu, porastejo konflikti v odnosih in poslabša splošno zdravje.

Skupnost ima tu posebno vlogo. Koristno je razlikovati dva vidika: socialna mreža pomeni, kdo je s kom povezan, socialna podpora pa, kaj v teh odnosih dejansko prejema in doživljamo. Na podeželju so socialne mreže pogosto goste prepletene: sosedje si pomagajo pri opraviilih, sorodstvene vezi se prepletajo z gospodarjenjem, lokalna društva ustvarjajo neformalne prostore druženja. Če sama vpetost v takšno mrežo daje občutek pripadnosti, varnosti in predvidljivosti – občutek, da imamo v skupnosti svoje mesto, brez izključevanja ali ustvarjanja »sovrž-

nikov«. Obstaja pa tudi dvojnost: bližina lahko pomeni več topline in solidarnosti, hkrati pa tudi več zadržkov, saj se v manjšem okolju hitreje širijo govornice, stigmatizacija in strah pred »slabim ugledom«.

SKUPNOST KOT VAROVALNI DEJAVNIK

Da skupnost deluje kot varovalni dejavnik, ne pomeni le, da so ljudje v naši bližini, temveč tudi, da je podpora dejansko dosegljiva in varna. Socialna podpora ugodno vpliva že v mirnejših obdobjih, še izraziteje pa se pokaže, ko se obremenitve povečajo. V kmetijstvu so takšne situacije pogoste: vremenski ekstremi, okvare mehanizacije, boleznih živali, administrativni zapleti ali tržna nepredvidljivost. Takrat ni odločilno le, kako vztrajni smo, temveč tudi, ali imamo koga, s komer se lahko posvetujemo, se razbremenimo in dobi-

mo praktično pomoč – ter ali verjamemo, da bo pomoč na voljo brez obsojanja.

Socialna podpora se v praksi kaže v več dopolnjujočih oblikah. **Psihološka podpora** pomeni možnost, da o stiski spregovorimo z nekom, ki razume okoliščine in ne moralizira. Ko stres načne samospoštovanje ter sproži občutke krivde ali neuspeha, pomaga že to, da smo sprejeti in »videni«, kar zmanjšuje občutek nemoči ter ohranja vztrajnost.

Informacijska podpora pomeni izmenjavo znanja in izkušenj o boleznih živali, tehnologiji, birokraciji, subvencijah ter tržnih razmerah. Kmetijsko delo je polno odločitev, ki zahtevajo različna znanja, pri katerih pogosto ni jasnega odgovora. Preverjene informacije in učenje od drugih zmanjšujejo negotovost ter pomagajo razdeliti problem na obvladljive korake.

Prijateljska podpora vključuje sproščeno druženje, občutek pripadnosti in možnost, da se vsaj za trenutek odmaknemo od obveznosti. Morda se zdi drugotnega pomena, vendar je pogosto zelo učinkovita, saj zmanjšuje osamljenost in preprečuje, da ostanemo ujeti v stalnem premlevanju skrbi.

Praktična (instrumentalna) podpora je najbolj konkretna oblika pomoči: sosedska pomoč ob nepredvidljivih težavah, delitev mehanizacije, zadružne oblike sodelovanja, organizirane zamenjave pri delu ali logistična pomoč. V kmetijstvu je ta razsežnost pogosto odločilna, saj obveznosti ne morejo preprosto počakati – živali je treba oskrbeti, delo na kmetiji poteka naprej, roki pa se ne prilagodijo sami od sebe. Ko se del bremena res porazdeli, se zmanjšata psihični pritisk in izčrpanost, ki lahko vodita v izgorelost.

Varovalni učinek skupnosti ni samoumeven, saj je odvisen od kakovosti družbenih vezi. Če odnose zaznamujejo tekmovalnost, zavist ali stigmatizacija, lahko socialno okolje postane dodatna obremenitev. Podobno je, če nekdo v skupnosti spontano postane »dežurni poslušalec« ali svetovallec: vrstniška in neformalna podpora sta dragoceni, vendar se lahko tak človek hitro preobremeni, zlasti če težko postavi jasne meje, nima osnovnega usposabljanja ali možnosti varne napotitve k strokovni pomoči.

Zato krepitev skupnosti ne pomeni le spodbujanja druženja. Pomembno je načrtno razvijati podporne mreže ter predvsem zaupne in varne poti do pomoči, ki jih

lahko aktiviramo, ko je stiska največja. Na kmetijah to pogosto pomeni kombinacijo virov: prostor za pogovor in razumevanje, dostop do tehničnega, finančnega ali pravnega svetovanja, konkretno razbremenitev ter koordinacijo podpore v nujnih situacijah. Kjer so viri podpore razpršeni in nepovezani, pomoč pogosto pride prepozno ali ostane neučinkovita. Kjer pa je skupnost povezana in podpora deluje brez sramu ter obsojanja, lahko družbena vez postane temeljni varovalni dejavnik – tak, ki človeku omogoča, da v najtežjih obdobjih ne ostane sam in se ne izčrpa do konca.

Prispevek je bil pripravljen v sklopu projekta Počutje na kmetiji: krepitev virov in znanj, ki se osredotoča na kmečko prebivalstvo, ki se sooča z različnimi izzivi na področju duševnega zdravja zaradi specifičnih okoliščin, v katerih živijo in delajo. Projekt izvajajo Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Zveza slovenske podeželske mladine, Inštitut Karakter in Zavod ZRNO. Sofinancira ga Ministrstvo za zdravje RS.

